
УДК 811.16:004.9

Алла Таран

Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси

МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «СЛАВІСТИКА В ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ»

5–6 вересня 2016 р. у Варшаві відбулася Міжнародна наукова конференція з проблем цифрової слов'янської бібліографії. Її організатори — Інститут славистики Польської академії наук (ПАН), Комісія з лінгвістичної бібліографії при Міжнародному комітеті славистів, Робоча група «Цифрова славистика» та консорціум DARIAH-PL — польський консорціум із цифрової гуманітаристики. У роботі конференції взяли участь науковці та викладачі університетів Польщі, України, Білорусі, Словаччини, Чехії, Росії, які працюють у галузі цифрової славистики.

Участь української делегації відбулася в рамках виконання спільного наукового проекту Інституту української мови НАН України та Інституту славистики ПАН «Онлайн-бібліографія сучасного світового славістичного мовознавства» (координатор проекту з польської сторони, організатор конференції — д-р З.Е. Рудник-Карватова, координатор з української сторони — д. філол. н., проф. Є.А. Карпіловська). Доповідачі висвітлювали як теоретичні проблеми створення сучасних інформаційно-пошукових систем із гуманітаристики, так і перспективи їхнього використання в суспільній практиці, зокрема в лінгводидактиці та бібліотечній справі.

Однією з таких потужних інформаційно-пошукових систем є База світового славістичного мовознавства iSybislaw, ініціатором створення якої є д-р З.Е. Рудник-Карватова,

© А.А. ТАРАН, 2017

а в її розбудові активну участь бере колектив українських науковців-учасників згаданого вище проекту. У системі iSybislaw одне зі стрижневих місць посідає пошук необхідної інформації за допомогою мови ключових слів, основу якої становлять терміни мовознавства. З огляду на це в багатьох доповідях було порушено проблему формування словника ключових слів iSybislaw як сукупності термінів-еквівалентів у різних слов'янських мовах. **Є.А. Карніловська** (Київ) у доповіді «*Критерії визначення домінанти в класах еквівалентності термінів системи iSybislaw*» обґрунтувала критерії визначення домінант класів еквівалентності термінів, що дають змогу в системі iSybislaw відтворити реальну практику їх уживання в одній і різних мовах. **О.О. Остапчук** (Москва) в доповіді «*Парадигматичні зв'язки ключових слів та ефективність пошуку в iSybislaw*» зосередила увагу на змістових відношеннях між термінами, що сприяють підвищенню ефективності пошуку інформації. У доповіді **А.А. Таран** (Черкаси) «*Типи формально-семантичних відношень між термінами в мові ключових слів системи iSybislaw*» окреслено паронімію термінів на зразок *каузація : каузальність : каузативність* та повну синонімію (дублетність) пол. *slawistyka : slowjanoznawstwo*.

Ю.В. Романюк (Київ) у доповіді «*Відображення змісту документа в авторських термінах та ключових словах*» порушила питання вибору ключових слів з термінів документа. З метою з'ясування потенціалу ключових слів для відображення змісту документів доповідачка використала метод Т-сіток Е.Ф. Скороходька, модифікувавши його для потреб системи iSybislaw. У доповіді **Л.П. Кислюк** (Київ) «*Еквівалентність термінів спільного походження в слов'янських лінгвістичних традиціях і школах*» висвітлено проблеми сумірності термінів спільної форми, зокрема терміна *парадигма*, в сучасній славистиці. **Б. Осовський** (Познань) у доповіді «*Чого дізнаємося про діалектологічні праці з iSybislaw*» проаналізував склад джерел і ключових слів системи iSybislaw щодо їхньої корисності для вивчення діалектів.

У низці доповідей за об'єкт спеціального розгляду правила різні аспекти й проблеми функціонування славістики в цифровому просторі. **Л. Малчак** (Катовіце) в доповіді «*Польсько-слов'янські культурні зв'язки (пропозиція модуля в рамках робочої групи «Цифрова славістика»)*» повідомив про міждисциплінарний проект, метою якого є створення цифрових ресурсів про культурні зв'язки Польщі з іншими слов'янськими країнами. У доповіді **М. Марія** і **П. Вчисліка** (Варшава) «*Польська літературна бібліографія — лабораторія знання про сучасну польську культуру*» запропоновано проект, результатом виконання якого стане сучасний дослідницький інструментарій для роботи з компендіумом матеріалів про розвиток польської культури в 1939-2002 рр. **Я. Вахтарчик** (Братислава) в доповіді «*Нові властивості мовної взаємодії у віртуальному просторі*» висвітлила проблеми мовної комунікації на прикладі польської та словацької блогосфер. **М. Парадовський** (Варшава) доповідь «*Неологізми в мережі*» присвятив аналізу соціального поширення інноваційних тегів у польському сервісі мікроблогів.

У спільній доповіді *Є. Волкової, В. Кошчанки, Н. Сянкевич і Г. Цихуна* (Мінськ) «*Стан і перспективи цифрових досліджень в Інституті мовознавства Національної академії наук Білорусі*» продемонстровано низку цифрових конкордансів й Національний корпус білоруської мови. У доповіді *О. Кубешової-Пенсдорфової та Я. Папцунової* (Прага) «*Бібліографія чеської лінгвістики в цифровому просторі: проблеми та перспективи*» увагу зосереджено на методах опрацювання лінгвістичної бібліографії в Чеському інституті іноземних мов АН Чехії.

У доповіді *М. Корнацької* (Варшава) «*Чи може історична граMATика допомогти у формулюванні алгоритму пошуку сполучень слів з редуплікацією, «нерегулярних» іменників (типу «кінець кінцем», «плече в плече») або як пояснити комп'ютеру появу носових голосних чи занепад і вокалізацію ерів*» обговорено можливості ІТ-інструментів для алгоритмізації пошуку слів з чергуваннями в основі. *Ю. Останіна-Ольшевська, Я. Парфенюк та П. Ставінський* (Варшава) у доповіді «*CoLT* і його застосування в комунікації, навчанні та дослідженнях мови*» здійснили комплексний аналіз системи CoLT* — корпусу студентських перекладів.

6 вересня господарі конференції з Інституту славістики ПАН завершили її роботу потужним блоком доповідей з проблем розвитку як самої системи iSybislaw, так і створення на її основі банку сучасної слов'янської лінгвістичної термінології. *З.Е. Рудник-Карватова* в доповіді «*Концепція банку термінології слов'янського мовознавства*» обґрунтувала концепцію такого компендіуму слов'янських мовознавчих термінів. *М. Восвудська* в доповіді «*RCIN — (не)використані можливості. Роздуми про метод опрацювання звукових матеріалів в Інституті славістики ПАН*» окреслила мету проекту RCIN і доробок з оцифрування аудіофайлів у фондах Інституту славістики ПАН. У доповіді *Я. Банасяка* «*Про авторські ключові слова в аспекті інформаційно-пошукових систем*» особливу увагу приділено можливості оптимізації перетворення авторських ключових слів на мову ключових слів бази iSybislaw і репозиторію iReteslaw. *П. Ковальський* у доповіді «*Організація знання про південнослов'янські мови в інформаційно-пошуковій системі iSybislaw*» окреслив способи організації такої бази знань та перспективи її використання.

На конференції відбулася плідна конструктивна дискусія з порушених проблем, жвавий обмін думками й інформацією про стан досліджень у галузі цифрової славістики в країнах, які представляли доповідачі. Учасники конференції підтримали пропозицію створити банк слов'янської лінгвістичної термінології і на його базі — новий тезаурус слов'янської лінгвістичної термінології в цифровому просторі.

Статтю отримано 06.10.2016

Alla Taran

Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytsky, Cherkasy

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
«SLAVIC STUDIES IN THE DIGITAL SPACE»

The International Scientific Conference «Slavic Studies in the digital space» was held in Warsaw on 5th–6th of September 2016. The theoretical as well as practical analytical overviews were presented. Reports of the Ukrainian delegation highlighted various problems of creating Ukrainian module of the system iSybislaw. Other speakers presented studies concerning various aspects and problems of the Slavonic Studies in the digital space. Problems of the compiling the special computer system as a thesaurus of linguistic terms were discussed/

Keywords: digital Slavic studies, iSybislaw, informative-retrieval system, thesaurus, term.

Мовна мозаїка

НАЙВІРОГІДНІШЕ, НАЙІМОВІРНІШЕ, А НЕ ШВИДШЕ (СКОРІШЕ) ЗА ВСЕ

У мові українських газет помітне широке використання прислівників *швидше*, *скоріше* та стійких прислівникових словосполучень *швидше за все*, *скоріше за все* як вставних слів і словосполучень зі значенням високої вірогідності, імовірності здійснення чогонебудь, напр.: *Проблеми, швидше, тільки починаються* (Україна молода, 27.12.2016); *Маленькі крамниці, перукарні, установи сфери обслуговування, скоріше за все, будуть змушені просто закритися* (Україна молода, 27.12.2016). Такі вставні одиниці — це буквальный переклад прислівникових словосполучень російської мови *вероятнее всего*, *скорее всего*, яким в українській мові відповідають прислівники найвищого ступеня порівняння *найвірогідніше*, *найімовірніше* та прислівникові словосполучення *дуже вірогідно*, *дуже ймовірно*, *дуже можливо*, *цілком вірогідно*, *цілком імовірно* і под., що є типовими вставними словами та словосполученнями із цим модальним значенням, напр.: *...у соціумі, найвірогідніше, виникне запит на послуги поміркованого крила українського політикуму* (Україна молода, 30 — 31.12.2016); *Євробачення-2017, найвірогідніше, відбудеться в Києві* (Zik, 24.05.2016); *Походження Агатагела Кримського, найімовірніше, відіграло не останню роль у виборі професії, а професія вплинула на самоідентифікацію* (Дзеркало тижня, 12.08.2013); *Тому санкції проти РФ, дуже вірогідно, почнуть поступово знімати з 2017 року...* (Українська правда, 24.07.2016); *Цілком вірогідно, що саме княгиня [А. Дольська] розповіла гетьманові [Мазепі] про ту угоду й мала завдання від свого патрона з'ясувати реакцію українського можновладця на ту подію* (День, 04.08.2014); *Цілком ймовірно, що одним з таких благодіянь було сприяння Карла XII обранню свояка княгині — Станіслава Лещинського польським королем 12 липня 1704 року* (День, 04.08.2014). Прислівники *швидше*, *скоріше* не бувають вставними словами в українській мові.

Отже, замість калькованих вставних словосполучень *швидше за все*, *скоріше за все* потрібно вживати *найвірогідніше*, *найімовірніше*, *дуже вірогідно*, *дуже ймовірно*, *дуже можливо*, *цілком вірогідно*, *цілком імовірно* та ін.

Катерина Городенська